

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра екологічного права

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Харків 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 43 с.

Розробники:

Анісімова Г. В., докторка юридичних наук, професорка,
доцентка кафедри екологічного права,
Бредіхіна В. Л., кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,
Гетьман А. П., доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри екологічного права,
Донець О. В., кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,
Єрмолаєва Т. В., кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,
Задихайло Д. Д., кандидат юридичних наук, доцент,
асистент кафедри екологічного права,
Лозо О. В., кандидатка юридичних наук, доцентка,
асистентка кафедри екологічного права,
Разметаєв С. В., кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права,
Соколова А. К., докторка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,
Суєтнов Є. П., кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри екологічного права,
Туліна Е. Є., кандидатка юридичних наук, доцентка,
асистентка кафедри екологічного права,
Черкашина М. К., кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,
Шеховцов В. В., доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права.

Затверджено на засіданні кафедри екологічного права
(протокол № 2 від 7 вересня 2020 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри екологічного права
(протокол № 2 від 9 вересня 2021 року)
(протокол № 2 від 29 вересня 2022 року)

Завідувач кафедри – Соколова А. К., докторка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри екологічного права,

Завідувач кафедри – Суєтнов Є. П., кандидат юридичних наук, доцент

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	20
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	20
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	22
5. Форми педагогічного контролю й засоби оцінювання результатів навчання.....	24
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	25
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	30
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	30

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічне право» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЕКТС – 5,5	Галузь знань – 08 «Право»	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 4	Спеціальність – 081 «Право»	Рік підготовки: 2020–2024	Рік підготовки: 2020–2024
Загальна кількість годин – 165		семестр	семестр
		6–7	7
		Лекції	Лекції
	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	42 год.	8 год.
		Практичні/ семінарські заняття	Практичні /семінарські заняття
		48 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		75 год.	151 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4–6, самостійної роботи студента – 6–8.		Види контролю: поточний контроль; семестровий залік (залік за результатами практичних занять); підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета викладання навчальної дисципліни – формування системи знань про правове регулювання екологічних відносин в Україні, становлення сучасного правника як фахівця, який в умовах складних відносин між державою, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами з приводу охорони навколишнього природного середовища, приналежності,

використання, відтворення природних ресурсів може забезпечити режим законності та ефективного захисту прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Завдання:

- опанування необхідними теоретичними положеннями з екологічного права, засвоєння сутності та змісту еколого-правових категорій та інститутів;
- формування розуміння конкретного змісту норм екологічного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, їх правильного тлумачення та застосування при вирішенні конкретних справ;
- оволодіння навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою та матеріалами судової практики.

Пререквізити: «Теорія права», «Конституційне право», «Цивільне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Міжнародне право», «Фінансове право», «Трудове право».

Кореквізити: «Господарське право», «Аграрне право», «Право Європейського Союзу».

Постреквізити: «Земельне право», «Юридична відповідальність за екологічні правопорушення», «Правове регулювання природокористування», «Правове регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності», «Правове регулювання екологічної безпеки», «Еколого-правове забезпечення видобування нафти, газу та інших корисних копалин».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1.	Демонструвати знання і розуміння методів критичного аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, а також методів генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних задач у сфері екологічного права.
РН 2.	Демонструвати знання особливостей правового регулювання екологічних відносин відповідно до рівня, що підтримується передовими науковими доктринами і знаннями.
РН-3.	Володіти навичками критичного та системного аналізу суспільних процесів, правових явищ, юридичних фактів та еколого-правових норм.

PH-4	Ініціативно розглядати, досліджувати актуальні питання у сфері екологічного права, виявляти проблеми у правовому регулюванні відповідних екологічних відносин та пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.
PH-5	Знати і пояснювати природу й зміст інститутів екологічного права, особливості та гарантії їх реалізації.
PH-6	Виявляти знання і розуміння сучасних еколого-правових доктрин, принципів екологічного права, еколого-правової термінології, а також оперувати юридичними поняттями та категоріями зазначеної сфери.
PH-7	Аналізувати систему та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля, визначати особливості функцій екологічного управління та процедури їх реалізації.
PH-8	Визначати межі екологічної правосуб'єктності, статуси суб'єктів екологічних правовідносин, форми її реалізації.
PH-9	Визначати права та обов'язки суб'єктів екологічного права, надавати консультації щодо можливих способів захисту їх прав та інтересів, використовувати набуті знання при вирішенні екологічних спорів.
PH-10	Здатність визначати загальні засади та особливості права природокористування.
PH-11	Виявляти знання та визначати особливості економіко-правового регулювання природокористування та охорони довкілля.
PH-12	Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних еколого-правових норм та судової практики, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності із законодавством.
PH-13	Здійснювати пошук і логічний, критичний і системний аналіз еколого-правових документів, використовуючи інформаційні технології та бази даних, електронні сервіси у професійній діяльності.
PH-14	Вміти використовувати інформаційні бази для пошуку судових рішень з еколого-правових питань, проводити збір та їх інтегрований аналіз.
PH-15	Здатність аналізувати стан юридичної та судової практики у сфері охорони довкілля.
PH-16	Здатність ідентифікувати та класифікувати екологічні правопорушення та визначати вид юридичної відповідальності за їх вчинення.
PH-17	Використовувати знання щодо особливостей правового регулювання використання окремих природних ресурсів.
PH-18	Надавати роз'яснення, проводити консультації для фізичних і юридичних осіб з питань, що стосуються правового регулювання використання, охорони та відтворення окремих природних ресурсів.
PH-19	Надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації, правильно складати і оформляти юридичні документи у сфері регулювання екологічних відносин з необхідним рівнем правової аргументації.
PH-20	Застосовувати передбачені законодавством механізми правового регулювання використання, охорони та відтворення природних ресурсів.
PH-21	Виявляти проблеми, прогнозувати та вирішувати типові правові ситуації, що виникають при використанні природних ресурсів.
PH-22	Формулювати власні обґрунтовані судження щодо аналізу та визначення правової ефективності ресурсозберігаючих заходів.
PH-23	Застосовувати набуті знання при провадженні діяльності із використанням природних ресурсів та впливом на довкілля.
PH-24	Використовувати знання щодо правового регулювання відтворення та охорони природних об'єктів і комплексів.
PH-25	Виявляти проблеми, прогнозувати та вирішувати типові правові ситуації, що

	виникають у сфері правової охорони навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності.
РН-26	Аналізувати та застосовувати знання з міжнародної охорони навколишнього природного середовища.
РН-27	Визначати систему міжнародного екологічного законодавства, оцінювати та узагальнювати інформацію щодо тенденції та ефективності його розвитку.
РН-28	Здатність аналізувати законодавство ЄС у сфері охорони та використання природних ресурсів.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей і досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності й освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК1.1. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів і модусів.

ЗК1.2. Здатність грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.

ЗК1.3. Навички збору й аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

ЗК1.6. Здатність бути лідером, брати на себе відповідальність, стимулювати до досягнення спільної мети.

Спеціальних компетентностей:

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК9. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формулювати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного й системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних і конфіденційної інформації.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК1.1. Знання системи права й законодавства, а також механізмів правового регулювання в різних галузях права.

СК1.2. Здатність визначати специфіку приватного і публічного права відповідно до їх предмета і методів правового регулювання.

Програмних результатів навчання:

ПРН3. Проводити збір й інтегрований аналіз матеріалів із різних джерел.

ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН12. Доносити до респондента матеріал з певної проблеми доступно і зрозуміло.

ПРН13. Пояснювати характер певних подій й процесів з точки зору професійного й суспільного контексту.

ПРН15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН20. Пояснювати природу і зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.

ПРН1.1. Виявляти проблеми у правовому регулюванні й пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

ПРН1.4. Демонструвати вміння застосовувати набуті правові знання за умов самостійного прийняття юридичних рішень відповідно до своїх професійних статусів.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення екологічного права

Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Науково-правові концепції та методологія взаємодії суспільства та природи. Поняття екологічного права як галузі права; етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікації. Підстави виникнення, зміни та припинення екологічних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів екологічних правовідносин. Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Принципи екологічного права та екологічного законодавства. Система екологічного права. Екологічне право – самостійна галузь права в системі права України.

Джерела екологічного права. Поняття, загальна характеристика й особливості джерел екологічного права. Правова класифікація джерел екологічного права та їх система. Конституційні засади регулювання екологічних суспільних відносин. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як основний закон у системі джерел екологічного права. Поресурсові кодекси та закони як спеціальні джерела екологічного права України (Земельний, Лісовий, Водний кодекси, Кодекс України про надра, Закони «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу», «Про охорону атмосферного повітря»). Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі екологічного права. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин.

Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.

Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління). Загальна характеристика управління природокористуванням та охороною довкілля як різновид соціального управління. Поняття та види управління в галузі екології. Екологічне управління як організаційно-правовий механізм довкілля. Інституційна складова організаційно-правового механізму охорони довкілля. Система та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля загальної та спеціальної компетенції. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Функціональна складова організаційно-правового механізму. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкіллям. Загальна характеристика організаційних, попереджувально-охоронних та стабілізаційних функцій екологічного управління. Загальні положення реалізації екологічної політики в Україні. Основи сталого екологічного розвитку. Екологічна освіта і виховання. Правові основи оцінки впливу на довкілля. Стратегічна екологічна оцінка. Процедура реалізації функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Еколого-правовий процес.

Екологічні права та обов'язки громадян. Становлення та розвиток інституту екологічних прав та обов'язків громадян, їх загальна характеристика. Поняття, особливості та класифікація екологічних прав та обов'язків громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Проблеми охорони та захисту екологічних прав громадян.

Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій. Законодавчі засади регулювання правовідносин у галузі забезпечення вимог екологічної безпеки. Юридична природа екологічної безпеки: її поняття, види, суб'єктно-об'єктний склад. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин. Поняття й характеристика правових

заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення у галузі забезпечення екологічної безпеки. Поняття НЕС, їх класифікація. Визначення зон НЕС, їх юридична природа. Юридичні підстави, порядок оголошення окремої місцевості зоною НЕС та її правовий режим. Правове забезпечення запобігання й ліквідація НЕС. Правові засади захисту населення й територій у разі загрози й виникнення НЕС.

Модуль 2. Право власності на природні ресурси та комплекси та право природокористування

Право власності на природні ресурси та комплекси. Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси. Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Особливості права власності Українського народу на природні ресурси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Особливості правового регулювання права спільної комунальної власності на природні ресурси та комплекси. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Порядок та особливості безоплатного набуття громадянами України у приватну власність природних ресурсів. Особливості припинення права приватної власності у зв'язку з відчуженням природних ресурсів для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси. Особливості юридичної відповідальності за укладання угод, що порушують право власності на природні ресурси та комплекси.

Право природокористування. Основні принципи природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Види права природокористування, їх класифікація. Право загального і спеціального

природокористування та їх ознаки. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування. Захист суб'єктивних прав природокористувачів.

Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Поняття та принципи економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Основні засади фінансового забезпечення охорони довкілля та раціонального природокористування. Джерела фінансування екологічних заходів та програм. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Плата за спеціальне природокористування: її види та порядок справляння. Склад та особливості рентної плати за використання природних ресурсів. Екологічний податок: суб'єкти та об'єкти оподаткування. Порядок розподілу коштів від екологічного податку. Система лімітів використання природних ресурсів та лімітів скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище. Відшкодування збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, як елемент економіко-правового механізму. Економічне стимулювання в системі охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів: його сутність та види. Правові засади екологічного страхування. Поняття та види екологічного страхування. Об'єкти та суб'єкти. Екологічний аудит: поняття, основні завдання, об'єкти, суб'єкти. Форми екологічного аудиту та порядок проведення.

Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів. Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в екологічному праві. Функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства: каральна, стимулююча, компенсаційна. Визначення та основні ознаки екологічного правопорушення. Склад та

класифікація екологічних правопорушень. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду заподіяну довкіллю. Особливості розгляду екологічних спорів. Об'єктно-суб'єктний склад екологічних спорів.

Модуль 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів

Особливості правового регулювання використання земель. Загальна характеристика правового регулювання використання та охорони земель. Земля – основне національне багатство України, її функції як об'єкта природи. Дефініція «землекористування» як один із елементів права власності і як самостійний правовий інститут. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Державний контроль за охороною та використанням земель. Планування використання земель. Моніторинг земель як система спостереження за станом земель. Правова охорона земель. Імперативний принцип особливої охорони землі як найважливішого компоненту біосфери. Екологізація земельно-правових приписів. Охорона ґрунтів. Охоронні зони з особливими умовами використання земельних ділянок: зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель та охоронні зони. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Обґрунтування та забезпечення досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб. Захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення. Охорона земель від забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів. Збереження природних водно-болотних угідь. Попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів. Консервація деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Особливості юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства: поняття, зміст та

види. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок. Захист прав на землю.

Особливості правового регулювання використання вод. Загальна характеристика права користування водами: поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти. Види права водокористування. Право користування водними об'єктами на умовах оренди. Підстави і порядок виникнення та припинення права водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Правове забезпечення запобігання шкідливої дії вод. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання і охорону вод та відтворення водних ресурсів. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання вод.

Особливості правового регулювання використання надр. Загальна характеристика права користування надрами: поняття, суб'єкти, об'єкти. Надра як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика та співвідношення державного фонду надр та державного фонду родовищ корисних копалин. Гірничий відвід як об'єкт права користування надрами. Підстави та порядок надання та вилучення гірничих відводів. Види права надрокористування. Підстави та порядок виникнення, зміни, призупинення та припинення права користування надрами. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції. Особливості використання окремих корисних копалин (нафти і газу, уранових руд, дорогоцінних металів та каміння тощо). Права та обов'язки користувачів надр, захист та гарантії їх прав. Особливості юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства України.

Особливості правового регулювання використання рослинного світу. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика природних рослинних ресурсів та їх класифікація. Форми використання природних рослинних ресурсів, їх правове забезпечення. Правове регулювання спеціального використання природних рослинних ресурсів та його особливості. Правові засади охорони рідкісних і таких, що перебувають під

загрозою зникнення, видів рослин та типових природних рослинних угруповань. Червона книга України. Зелена книга України. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання рослинного світу. Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Особливості правового регулювання використання тваринного світу. Тваринний світ як об'єкт охорони та використання. Загальна характеристика права користування тваринним світом: поняття, об'єкти, суб'єкти та види. Загальні підстави і порядок виникнення та припинення права використання об'єктів тваринного світу. Права та обов'язки користувачів тваринного світу. Правові підстави та межі загального використання тваринного світу. Правові засади спеціального використання тваринного світу. Правове регулювання полювання та мисливського господарства. Правове регулювання здійснення рибальства. Правові засади використання диких тварин у наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних і комерційних цілях. Правове регулювання використання, відтворення та охорони об'єктів тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання і відтворення тваринного світу. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну незаконним

добуванням об'єктів тваринного світу. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання тваринного світу.

Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату. Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти правової охорони. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату. Поняття «правова охорона» атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Правові заходи щодо охорони атмосферного повітря від виробничого впливу. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату.

Модуль 4. Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів і комплексів. Міжнародно-правова охорона довкілля

Правове регулювання поводження з відходами. Відходи як об'єкт правового регулювання. Правова класифікація відходів. Правовий режим поводження з відходами. Особливості правового регулювання поводження з: радіоактивними відходами; твердими побутовими (комунальними) відходами; небезпечними відходами. Правове регулювання діяльності, пов'язаної зі збиранням і заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини й забезпечення ними переробних підприємств. Транскордонне переміщення відходів та їх правове регулювання. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України. Загальна характеристика екологічної мережі України: поняття, об'єкти і структурні елементи. Принципи формування, збереження й використання екологічної мережі. Порядок включення природних об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі. Особливості права власності на землю та інші природні ресурси об'єктів екологічної мережі. Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття й загальна характеристика природно-

заповідного фонду України як ключового об'єкта національної екологічної мережі України. Правова класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Економіко-правові основи функціонування територій природно-заповідного фонду. Види використання об'єктів природно-заповідного фонду. Суб'єкти права користування територіями природно-заповідного фонду, їх права й обов'язки. Організаційно-правові форми відновлення, охорони і збереження об'єктів природно-заповідного фонду. Характеристика правового режиму охоронних і захисних зон природно-заповідного фонду. Особливості використання й охорони окремих видів територій природно-заповідного фонду: природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, регіональних ландшафтних парків, пам'яток природи, заповідних урочищ, ботанічних садів, дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Особливості юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства щодо використання й охорони об'єктів природно-заповідного фонду України. Майнова відповідальність за спричинення шкоди особливо охоронюваним природним територіям і об'єктам природно-заповідного фонду України. Правовий режим санітарно-захисних зон, курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних територій і курортів. Поняття й загальна характеристика курортних і лікувально-оздоровчих територій (зон) як складових національної екологічної мережі України. Види природних лікувальних факторів і ресурсів. Поняття й юридичні ознаки курорту. Юридичний порядок визнання й оголошення лікувально-оздоровчої місцевості курортом. Поняття «прибережні захисні смуги», «водоохоронні зони», «полезахисні лісові смуги». Порядок використання й охорони буферних зон національної екологічної мережі. Види використання лікувальних природних ресурсів курортних і лікувально-оздоровчих територій. Форми власності щодо курортів і лікувально-оздоровчих територій. Коло суб'єктів права використання курортних і лікувально-оздоровчих територій, їх права й обов'язки. Поняття та види правової охорони курортів і лікувально-оздоровчих зон. Екологічні

вимоги щодо їх охорони. Правовий режим округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Правове закріплення зонування курортних і лікувально-оздоровчих територій. Поняття «рекреаційні території» та їх види. Визначення кола земель рекреаційного призначення як буферних зон національної екологічної мережі України. Види використання рекреаційних територій. Особливості їх відновлення й правової охорони. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних територій. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну природним лікувальним ресурсам.

Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України. Природні ресурси континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України як об'єкти правової охорони й використання. Правові засади використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України та її континентального шельфу. Правове забезпечення охорони природних ресурсів і морського середовища в межах виключної (морської) економічної зони України. Правова регламентація проведення наукових досліджень у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України: природоохоронні аспекти. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону природних ресурсів континентального шельфу й виключної (морської) економічної зони України.

Правова охорона навколишнього природного середовища в населених пунктах. Урбанізація: поняття, загальна характеристика, еколого-правові аспекти. Адміністративно-правовий устрій України. Загальна характеристика населених пунктів як джерел забруднення навколишнього природного середовища. Місто як центр антропогенного впливу на навколишнє природне середовище. Міста постійного проживання людей. Міська екосистема. Концепція зеленого зростання в населених пунктах України як умова сталого розвитку. Напрями державної політики в Україні щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів. Проект «Інтегрований розвиток міст в Україні».

Стратегічне планування сталого розвитку. Екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів. Загальна характеристика Генеральної схеми планування території України. План зонування території, генеральні плани населених пунктів, їх характеристика та правове забезпечення. Зони територій України: урбанізації; сільського господарства; національної екологічної мережі; радіаційного забруднення тощо. Особливості охорони навколишнього природного середовища в населених пунктах та інших урбанізаційних територіях. Середовище життєдіяльності людини. Загальна характеристика навколишнього природного середовища населених пунктів. Правова охорона зелених насаджень на території населених пунктів. Охорона навколишнього природного середовища населених пунктів від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів і радіоактивного забруднення. Охорона навколишнього природного середовища населених пунктів від забруднення відходами.

Правова охорона навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності. Співвідношення суспільних економічних й екологічних інтересів за умов екологічної кризи. Змістовна конвергенція економічної та екологічної політик держави. Конвергенція змісту й напрямів розвитку господарського й екологічного законодавств України за сучасних екологічних умов. Розвиток «зеленої економіки» й екологічного господарювання як типу господарської діяльності. Політико-правові й законотворчі завдання держави. «Зелені інновації» в механізмі реалізації концепції сталого розвитку. Правові засоби та спеціальні правові режими стимулювання екологічного господарювання.

Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища: поняття та ознаки. Принципи міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Об'єкти та суб'єкти міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Міжнародно-правова охорона природних об'єктів як складових навколишнього середовища. Система

заходів міжнародно-правового характеру щодо охорони навколишнього середовища. Міжнародна співпраця держав у сфері охорони навколишнього середовища. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього середовища: міжнародно-правовий аспект. Поняття і розвиток права охорони навколишнього середовища ЄС. Екологічна політика ЄС. Принципи й джерела права охорони навколишнього середовища ЄС. Система й компетенції органів ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Предметні сфери дії права охорони навколишнього середовища ЄС.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно з розкладом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
			Лекцій	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота	
		Модуль 1. Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси				
		Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права	4	2	3	
		Тема 2. Джерела екологічного права			4	
		Тема 3. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління)	2	2	3	
		Тема 4. Екологічні права та обов'язки громадян	4	4	3	
		Тема 5. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій	2	2	3	
		<i>Разом</i>		12	10	16
		Модуль 2. Право власності на природні ресурси та комплекси та право природокористування				
		Тема 1. Право власності на природні ресурси та комплекси	4	4	3	
		Тема 2. Право природокористування	2	2	3	

		Тема 3. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища			2	3
		Тема 4. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів.				5
		<i>Разом</i>		6	8	14
		Модуль 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів				
		Тема 1. Особливості правового регулювання використання земель		2	2	3
		Тема 2. Особливості правового регулювання використання вод		2	2	3
		Тема 3. Особливості правового регулювання використання надр		2	2	3
		Тема 4. Особливості правового регулювання використання рослинного світу		4	4	3
		Тема 5. Особливості правового регулювання використання тваринного світу		4	4	3
		Тема 6. Правова охорона атмосферного повітря, озонowego шару та клімату		2	2	3
		<i>Разом</i>		16	16	18
		Модуль 4. Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів і комплексів. Міжнародно-правова охорона довкілля				
		Тема 1. Правове регулювання поводження з відходами		2	2	3
		Тема 2. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України		4	2	3
		Тема 3. Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України			2	5
		Тема 4. Правова охорона навколишнього природного середовища в населених пунктах			2	5
		Тема 5. Правова охорона навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності			2	5

		Тема 6. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу		2	2	3
		Тема 7. Міжнародно-правова охорона довкілля			2	3
		<i>Разом</i>		8	14	27
		Усього годин / кредитів ECTS	165/5,5	42	48	75

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно з розкладом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси				
		Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права		2	2	6
		Тема 2. Джерела екологічного права				7
		Тема 3. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління)				7
		Тема 4. Екологічні права та обов'язки громадян		2		7
		Тема 5. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій				7
		<i>Разом</i>		4	2	34
		Модуль 2. Право власності на природні ресурси та комплекси та право природокористування				
		Тема 1. Право власності на природні ресурси та комплекси		2	2	6
		Тема 2. Право природокористування		2	2	6
		Тема 3. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища				7
		Тема 4. Особливості юридичної відповідальності за екологічні				7

		правопорушення. Вирішення спорів.				
		<i>Разом</i>		4	4	26
		Модуль 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів				
		Тема 1. Особливості правового регулювання використання земель				7
		Тема 2. Особливості правового регулювання використання вод				7
		Тема 3. Особливості правового регулювання використання надр				7
		Тема 4. Особливості правового регулювання використання рослинного світу				7
		Тема 5. Особливості правового регулювання використання тваринного світу				7
		Тема 6. Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату				7
		<i>Разом</i>		-	-	42
		Модуль 4. Правове регулювання відтворення та охорони природних об'єктів і комплексів. Міжнародно-правова охорона довкілля				
		Тема 1. Правове регулювання поводження з відходами				7
		Тема 2. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України				7
		Тема 3. Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України				7
		Тема 4. Правова охорона навколишнього природного середовища в населених пунктах				7
		Тема 5. Правова охорона навколишнього природного середовища при здійсненні господарської діяльності				7
		Тема 6. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу				7
		Тема 7. Міжнародно-правова охорона довкілля				7
		<i>Разом</i>		-	-	49
		Усього годин / кредитів ECTS	165/5,5	8	6	151

5. *Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання*

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу з екологічного права, умінь самостійно його опрацьовувати, здатності осмислити зміст теми чи розділу, вміння правильно тлумачити норми екологічного та іншого суміжного законодавства, уміння публічно чи письмово презентувати отримані знання та підготовлений матеріал на практичних заняттях або у студентській науково-дослідній роботі.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та семінарські заняття як під час аудиторних занять, так і в час позааудиторної роботи у терміни, визначені робочим планом навчальної дисципліни.

Формами поточного контролю знань студентів і одночасно оціночними засобами є: усне опитування, завдання до практичних занять, тестові завдання, письмове вирішення практичного завдання, колоквіум, індивідуальні завдання.

Кафедрою екологічного права визначений перелік об'єктів поточного контролю знань і умінь студентів під час проведення практичних занять та об'єктів контролю, які віднесені до індивідуальної роботи. Рівень (якість) набутих студентом знань і умінь по кожному з об'єктів оцінювання визначається під час навчальних занять, у відповідях на завдання контрольної роботи та у виконаних індивідуальних завданнях.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Екологічне право» є: систематичність та активність роботи на лекційних і семінарських заняттях, повнота і ґрунтовність відповіді на питання плану практичного заняття; уміння обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повнота і переконливість наведених доводів при розв'язанні практичних задач, в процесі проведення інтерактивних форм навчання; посилення на норми національного та міжнародного права, судову та правозастосовчу практику за поточною темою; виконання письмових

практичних завдань; виконання контрольних робіт, індивідуальних завдань та інших видів самостійної роботи.

Вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» розраховано на два семестри (відповідно – 6-й семестр 3 курсу та 7-й семестр 4 курсу).

Оцінювання знань студентів за результатами поточного контролю за кожний семестр навчання здійснюється за наступною формулою:

- від 0 до 17 балів – 6 навчальний семестр;
- від 0 до 17 балів – 7 навчальний семестр;
- від 0 до 6 балів – виконання індивідуальної роботи студента.

Відповідно загальна кількість балів за усіма об'єктами поточного контролю з навчальної дисципліни має перебувати в діапазоні від 0 до 40 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль								Індивідуальна робота студентів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Модуль № 4		Мах 6	Мах 60	Мах 100
П/З	Тестування	П/З	Тестування	П/З	Тестування	П/З	Тестування			
max 6	max 2,5	max 6	max 2,5	max 6	max 2,5	max 6	max 2,5			

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання знань і умінь студента на практичних заняттях

(за одне практичне заняття студент може отримати від 0 до 1 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
	<ul style="list-style-type: none"> - повне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом практичних занять; - засвоєння основної та систематичне опанування додаткової літератури з відповідних тем, рекомендованої навчально-методичним посібником;

1 бал	<ul style="list-style-type: none"> - повні, ґрунтовні та правильні відповіді на основні питання плану практичних занять та додаткові питання, поставлені викладачем; - правильне розв'язання практичних завдань, засноване на застосуванні конкретних правових норм та судової практики, високий рівень засвоєння практичних навичок за певною темою; - уміння обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення й обґрунтування своєї позиції, у тому числі для усунення прогалин або неточностей у відповідях інших студентів; - здатність до самостійного поповнення знань з екологічного права та використання їх під час аналізу правових джерел та практичних ситуацій;
0,5 бала	<ul style="list-style-type: none"> - достатнє знання теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, з можливими незначними неточностями; - засвоєння та використання основної літератури та нормативних актів, рекомендованих навчально-методичним посібником; - достатній рівень та обсяг вирішення практичних завдань, наявність практичних навичок для засвоєння теми; - слухні, ґрунтовні зауваження при обговоренні дискусійних питань або доповнення відповідей інших студентів;
0 балів	<ul style="list-style-type: none"> - повна відсутність відвідувань практичних занять протягом семестру; - повна відсутність активності на практичних заняттях (немає відповідей, доповнень, участі в обговоренні питань); - відсутність знань по жодному з питань плану практичних занять за відповідними темами, неправильне вирішення практичних завдань.

*Шкала оцінювання знань і умінь студента при виконанні
індивідуальної роботи*

При оцінюванні результатів виконання індивідуальних завдань використовується диференційований підхід, в основу якого покладено виділення різних форм індивідуальної роботи студентів. Індивідуальна робота студента здійснюється шляхом виконання одного або декількох видів індивідуальних творчих або науково-дослідницьких завдань (за умови, що загальна кількість балів за виконані види завдань не перевищує 6), які обираються студентом з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків та наукових інтересів за погодженням з лектором або викладачем, який веде практичні заняття.

Кількість балів	Форми індивідуальної роботи студентів
	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка наукової доповіді під керівництвом наукового керівника та виступ із цією доповіддю на засіданні наукового гуртка кафедри екологічного права;

0-6 балів	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка і подання на Всеукраїнський конкурс студентської наукової роботи в межах тематики програми з екологічного права; - публікація у фаховому виданні наукової статті, узгодженої та прорецензованої викладачем, у межах тематики програми з екологічного права;
0-5 балів	<ul style="list-style-type: none"> - публікація 1-х тез наукових доповідей (повідомлень), узгоджених та прорецензованих викладачем, у межах тематики програми з екологічного права з виступом на конференції, круглому столі або іншому науковому заході, організованому кафедрою екологічного права; - публікація 2-х тез наукових доповідей (повідомлень), узгоджених та прорецензованих викладачем, у матеріалах наукових конференцій, круглих столів тощо у межах тематики програми з екологічного права; - підготовка та написання реферату за актуальною і сучасною еколого-правовою проблематикою, узгодженою з викладачем;
0-4 бали	<ul style="list-style-type: none"> - складання практичних ситуативних задач у межах тематики програми з екологічного права за темами та в кількості, узгодженими з викладачем; - створення тестів або презентацій у межах тематики програми з екологічного права за темами та в кількості, узгодженими з викладачем; - розробка та складання схем або таблиць у межах тематики програми з екологічного права за темами та в кількості, узгодженими з викладачем;
0-3 бали	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих кафедрою тем; - тематичне узагальнення правозастосовної практики з метою отримання поглиблених знань щодо особливостей застосування окремих норм національного, європейського та міжнародного екологічного законодавства; - підготовка невеликої (не більше 5-ти хв.) наукової доповіді в межах тематики програми екологічного права, її презентація на практичному занятті в рамках вивчення поточної теми; - зібрання постатейного матеріалу та письмовий аналіз окремих норм законодавства;
0-2 бали	<ul style="list-style-type: none"> - анотування або аналіз наукової та навчально-методичної літератури з екологічного права; - складання термінологічних словників за заданою викладачем темою курсу; - складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою курсу; - пошук та підготовка довідкової інформації за заданою викладачем темою курсу;
1 бал	<ul style="list-style-type: none"> - написання конспектів наукової монографічної або періодичної літератури з екологічного права; - відвідання наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів та інших заходів, пов'язаних з навчальною дисципліною.

Підсумковий контроль знань студентів

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни «Екологічне право» – це семестровий контроль, що проводиться у формі досесійного заліку за результатами практичних занять (у 6-му семестрі) та іспиту (у 7-му семестрі).

Завданням підсумкового контролю є перевірка засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни, розуміння програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблематики з навчальної дисципліни.

Фонд оціночних засобів підсумкового контролю з екологічного права складає:

1) для заліку – усне опитування, контрольна робота, присутність та активність на практичних заняттях, відпрацьовані пропущені заняття та мінімальна кількість балів за їх результатами (12 балів);

2) для іспиту – усна відповідь з питань, перелік яких дозволяє в цілому оцінити знання, вміння, що складають рівень набутих компетентностей, та результати навчання відповідно до визначеної розрахункової шкали. Основні питання з навчальної дисципліни «Екологічне право» розміщені у відповідних екзаменаційних білетах (по три питання у білеті).

До іспиту допускаються студенти, які були присутніми на лекційних та практичних заняттях з екологічного права і набрали не менше 25 балів за результатами роботи на практичних заняттях, виконання контрольних робіт та індивідуальної роботи. Результати підсумкового контролю на іспиті оцінюються в діапазоні від 0 до 60 балів.

Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю знань

Критерії оцінювання знань і умінь студента при підсумковому контролі повинні відповідати нижчевказаним параметрам:

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Сумарні результати поточного та підсумкового контролю знань студентів в балах заносяться до відомості обліку підсумкової успішності. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється згідно зі шкалою критеріїв та рівнів оцінювання результатів навчання студентів.

**7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти
денної/заочної форми навчання**

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінний рівень)	90–100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (типовий рівень)	80–89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75–79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (пороговий рівень)	70–74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2 (незадовільний рівень)	20–59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1–19

**8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення
навчальної дисципліни**

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

Водний кодекс України від 06.06.1995 р., № 213/95-ВР. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/213/95-вр#Text>

Гірничий закон України від 06.10.1999 р. № 1127-XIV. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1127-14#Text>

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р., № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Кодекс України про надра від 27.07.1994 р., № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/132/94-вр#Text>

Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р., № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5403-17#Text>

Конституція України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр#Text>

Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р., № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3852-12#Text>

Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>

Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 р., № 5293-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5293-17#Text>

Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16.05.1995 р. № 162/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/162/95-вр#Text>

Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/187/98-вр#Text>

Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-п#Text>

Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р., № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р., № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1952-15#Text>

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р., № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2939-17#Text>

Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р., № 1862-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1862-15#Text>

Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1864-15#Text>

Про забезпечення доступу до публічної інформації: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11.11.2011 р. № 444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-11#Text>

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки : Закон України від 21.09.2000 р. № 1989- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14#Text>

Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 р. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-п#Text>

Про затвердження положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.1998 р. в редакції постанови від 07.04.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-98-п#Text>

Про затвердження Положення про Зелену книгу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 р. № 1286. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0101-97#Text>

Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Наказ Мінприроди України від 18.12.2003 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04#Text>

Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321 (в ред. Постанови від 16.12.2015 р. № 1173) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-п#Text>

Про затвердження Порядку залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.2011 р. № 771. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771-2011-п#Text>

Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-п#Text>

Про затвердження Типового договору оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.2021 р. № 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2021-п#n12>

Про захист рослин: Закон України від 14.10.1998 р. № 180-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/180-14#Text>

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/858-15#Text>

Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. № 1908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1908-14#Text>

Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2026-14#Text>

Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 р. № 1478-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1478-14#Text>

Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 р. № 2665-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2665-14#Text>

Про національну безпеку: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2469-19#Text>

Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-II. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р., № 2697-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. (у ред. від 21.06.2001 р. № 2556-III). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2707-12#Text>

Про охорону земель: Закон України 19.06.2003 р., № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/962-15#Text>

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р., № 1264. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1264-12#Text>

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2059-19#Text>

Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України від 10.01.2002 р. № 2918-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2918-14#Text>

Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. № 255/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/255/95-вр#Text>

Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 р. № 459 (в ред.

Постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1173). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-п#Text>

Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1550-14#Text>

Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2456-12#Text>

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3677-17#Text>

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 06.02.2003 р. № 486-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/486-15#Text>

Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999 р. № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/591-14#Text>

Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2354-19#Text>

Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 280-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-р#Text>

Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>

Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 р. № 1039-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1039-14#Text>

Про управління відходами: Закон України від 20.06.2022 р. № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2320-20#Text>

Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3055-14#Text>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 4356-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15#Text>

*Нормативно-правові акти, прийняті в умовах дії
правового режиму воєнного стану*

Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

Про утворення військових адміністрацій: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 68/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період: Закон України від 15.03.2022 р. № 2132-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>

Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04.04.2022 р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>

Про затвердження Режиму рибальства в басейні Чорного моря у 2022 році: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.04.2022 р. № 217. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0418-22#Text>

Про затвердження Режиму рибальства у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) України у 2022 році: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.04.2022 р. № 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0422-22#Text>

Деякі питання ведення та функціонування Державного земельного кадастру в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 р. № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2022-п#Text>

Деякі питання регулювання земельних відносин: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2022 р. № 563. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2022-п#Text>

Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд:

Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2022 р. № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-2022-п#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей визначення рентної плати за користування надрами для видобування газу природного на період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2261-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2261-20#Text>

Про затвердження Порядку організації охорони і захисту лісів: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2022 р. № 612. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/612-2022-п#Text>

Про затвердження Порядку взаємодії між органами прокуратури, Національної поліції України, Служби безпеки України, уповноваженими органами державного нагляду (контролю), державними спеціалізованими установами під час виявлення та здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень проти довілля: Наказ Офісу Генерального прокурора України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства захисту довілля та природних ресурсів України, Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16.06.2022 р. № 94/363/150/226/356. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v094_905-22#Text

Література

Анісімова Г. В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства України в контексті природно-правової доктрини: монографія. Харків : Право, 2019. 672 с.

Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище. Харків : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2008. 168 с.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. 776 с.

Гетьман А. П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України: Навчальний посібник. Харків: Основа, 1998. 208 с.

Гетьман А. П., Здоровко Л.М. Регіональний екологічний контроль: теорія правового регулювання. Київ: Вид-во Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи, 2004.

Гетьман А. П. Юридична відповідальність в екологічному законодавстві: проблеми становлення та розвитку. Проблеми правової відповідальності: монографія / В. Я. Тацій [та ін.] ; за ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, В. І. Борисова. Харків: Право, 2014. Розд. 8. С. 235–256.

Гетьман А.П. Доктрина екологічного права та законодавства України: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.

Григор'єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: монографія. Харків: Право, 2011. 176 с.

Екологічне право в запитаннях та відповідях: навч. посіб. / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, В.Л. Бредіхіна та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. 208 с.

Екологічне право України: підручник для студ. вищих навч. закладів / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.»; за ред. І. І. Каракаша. Одеса: Фенікс, 2012. 788 с.

Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Вид-во «Юрид. думка». 2008. 720 с.

Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник / Балюк Г.І. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.

Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. В. Шеховцов та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2015. 342 с.

Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, О. В. Донець та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2015. 496 с.

Екологічне право: підручник / А.П.Гетьман, Г.В.Анісімова, А.К. Соколова та ін.; за ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2019. 552 с.

Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.

Євстігнєєв А. С. Екологічна безпека спеціального природокористування в Україні у контексті сталого розвитку: теоретико-правові аспекти : монографія. Київ: 2018. 494 с.

Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія. Одеса : Юридична література, 2017. 438 с.

Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: монографія. Луганськ : ЛДУВС, 2010. 192 с.

Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.

Костицький В. В. Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). 2-е вид. Київ : Український інформаційно-правовий центр, 2001. 390 с.

Краснова Ю. А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: монографія / за заг. ред. В.М.Єрмоленка. Київ : НУБіП України, 2017. 589 с.

Краснова Ю. А. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні : монографія. Київ : Алерта, 2013. 304 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. Київ : Алерта, 2012. 216 с.

Краснова, М. В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти) : монографія. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський ун-т», 2008. 439 с.

Краснова М. В. Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.

Механізми та правові норми участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля / За ред. С. В. Разметаєва. Харків : ВПЦ «Контраст», 2011. 168 с.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. Київ : Юрінком Інтер 2006. 554 с.

Правова доктрина України : у 5 т. Харків : Право, 2013. Т. 4. : Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев та ін., ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. 848 с.

Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2014. 784 с.

Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Харків : Право, 2012. 448 с.

Проблеми права екологічної безпеки: навч. посіб. / М. В. Краснова, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова [та ін.] ; під заг. ред.. М. В. Краснової та Р. С. Кіріна; відп. ред. В. І. Андрейцев; М-во освіти і науки України; Київ : Нац. ун-т, Нац. гірн. ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

Савчук О. О. Процедурні правовідносини у лісовому законодавстві України : монографія / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Харків : Видавництво “Фінарт”, 2016. 242 с.

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку : монографія. Харків : Право, 2009. 288 с.

Судовий захист екологічних прав громадян України: Довід. для суддів / Краснова М. В., Малишева Н. Р., Шевчук П. І. та ін. К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2001. 178 с.

Тагієв С. Р. Охорона довкілля в Україні (обов’язки фізичних осіб) : монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., академіка АПрН України Н. Р. Малишевої. Київ : ВД “Дакор”, 2014. 192 с.

Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу : монографія. Харків : Право, 2017. 216 с.

Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: монографія / За ред. Гетьмана А. П. Харків : ФІНН, 2010. 176 с.

Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об’єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. А. П. Гетьмана: монографія. Харків : Вид-во ФІНН 2010 210 с.

Шеховцов В. В. Перспективи формування і розвитку фауністичного законодавства України : монографія. Харків : Право, 2020. 344 с.

Шуміло О. М. Екологічний правопорядок: інституційні складові: Монографія. Харків : ХНУВС, 2010. 292 с.

Юрескул В.О. Правове регулювання поведження з побутовими відходами в Україні: монографія. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2012. 273 с.

Інтернет-ресурси

Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>

Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України. URL:
<http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL:
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України. URL:
<https://ccu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL:
<https://minjust.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. URL:
<http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Рішення Європейського Суду з прав людини щодо України. URL:
https://minjust.gov.ua/m/str_9329

Практика Європейського Суду з прав людини у справах, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища. URL:
https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Environment_RUS.pdf

СЕНМК

Денна форма навчання

Стандартизований навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Екологічне право України» (бібліотека НУЮАУ) URL:
<http://library.nulau.edu.ua>

Методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екологічне право» для студентів III та IV курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: А. П. Гетьман, А. К. Соколова, С. В. Разметаєв та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 149 с.
 URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/MM_239.pdf

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів III та IV курсів (VI-VII семестри) (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право») / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 80 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/TKR_261.pdf

Заочна форма навчання

Стандартизований навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Екологічне право України» (бібліотека НУЮАУ). URL: <http://library.nulau.edu.ua>

Методичні матеріали і завдання до самостійної роботи і практичних занять з навчальної дисципліни «Екологічне право» для студентів 4 курсу заочних факультетів / Уклад.: А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Т. В. Єрмолаєва та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. 54 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/MM-EP-z.pdf

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів IV курсу заочної форми навчання (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право») / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 78 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2019/TKR_282.pdf